

สรุปบทเรียนการพัฒนาความรู้
หลักสูตร “ความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ”
(Understanding and using digital technology)

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) นายชัยสิทธิ์ วัฒนาวังจงสุข **ตำแหน่ง** นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ
สังกัด กลุ่มวิเคราะห์วิจัยพืช ปุ๋ย และสิ่งปรับปรุงดิน สำนักวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน
วันที่อบรม วันที่ 25 สิงหาคม 2569

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และความรับผิดชอบเมื่อใช้สิทธิในบนสื่อสาธารณะยุคดิจิทัล ความเข้าใจการสื่อสารผ่านทางสื่อ และเครื่องมือทางดิจิทัลในแง่มุมต่าง ๆ มีความเข้าใจความมั่นคง ความเป็นส่วนตัวในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในยุคดิจิทัล รวมถึงภัยในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในแง่วิธีการที่ได้รับการคุกคาม ผลกระทบที่เกิดขึ้น การป้องกัน การลดความเสี่ยง ตลอดจนมีความเข้าใจสารสนเทศและสื่อในยุคดิจิทัล

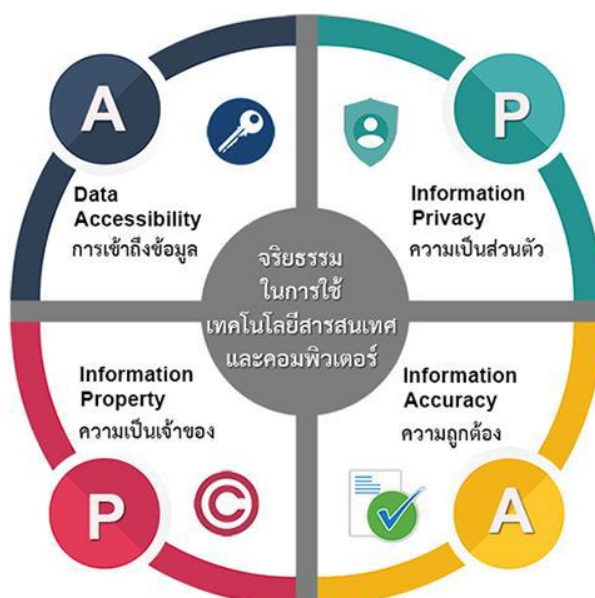
สรุปบทเรียน

เทคโนโลยีดิจิทัลได้กลายเป็นส่วนสำคัญของชีวิตประจำวันเราในทุกมิติ ช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกสบายยิ่งขึ้น แต่เมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็วจนเราอาจตามไม่ทัน หรือเกิดความผิดพลาดจากความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง สิ่งที่สำคัญสำหรับทุกคนในฐานะพลเมืองดิจิทัล คือทักษะความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง ทักษะในการนำเครื่องมืออุปกรณ์ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ แท็บเล็ต โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และสื่อออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการสื่อสาร การปฏิบัติงาน และการทำงานร่วมกัน หรือใช้เพื่อพัฒนากระบวนการ ทำงาน หรือระบบงานในองค์กรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

จริยธรรมในการใช้งานคอมพิวเตอร์และสารสนเทศจะกล่าวถึง 4 ประเด็น ในลักษณะตัวย่อว่า PAPA

1) **ความเป็นส่วนตัว (Privacy)** การควบคุมข้อมูลของตนเองในการเปิดเผยให้กับผู้อื่น เมื่อมีผู้คุกคาม เช่น เข้ามาอ่าน e-mail ติดตามผู้ใช้เพื่อทำการส่ง e-mail ขยายสินค้า ทำให้เกิดอีเมลขยะ (junk mail) ที่ผู้รับไม่ต้องการ เรียกว่า สปแอม ซึ่งถือว่าการละเมิดความเป็นส่วนตัว

2) **ความถูกต้อง (Accuracy)** ความถูกต้องของข้อมูลมีผู้รับผิดชอบ ข้อมูลมีความทันสมัยอยู่เสมอ เช่น ถ้าลูกค้าป้อนข้อมูลเองต้องให้สิทธิในการเข้าไปตรวจสอบความถูกต้องด้วยตนเอง

3) **ความเป็นเจ้าของ (Property)** กรรมสิทธิ์ในการถือครอง โดยทรัพย์สินแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ทรัพย์สินที่จับต้องได้ เช่น คอมพิวเตอร์ รถยนต์ และทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ เช่น ทรัพย์สินทางปัญญา

4) **การเข้าถึงข้อมูล (Data accessibility)** เพื่อการป้องกันการเข้าไปดำเนินการกับข้อมูลของผู้ใช้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องและเป็นการรักษาความลับของข้อมูล

การเข้าถึงการสื่อสารยุคดิจิทัล

สื่อดิจิทัล หมายถึง สื่อที่นำเอาข้อความ กราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียง มาจัดรูปแบบ โดยอาศัยเทคโนโลยี และการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ ทำให้ลดค่าใช้จ่ายและระยะเวลา สื่อดิจิทัลสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ ภาพดิจิทัล เสียงดิจิทัล วิดีโอดิจิทัล ทีวีดิจิทัล และอินเทอร์เน็ตดิจิทัล

การค้นหาข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเสิร์ชเอนจิน (Search Engine) ซึ่งจะต้องกรอกคีย์เวิร์ด (Keyword) ข้อมูลที่ต้องการค้นหา ระบบจะแสดงผลลัพธ์ของคำที่เราค้นหา โดยมีเทคนิคการค้นหาดังนี้

- การไม่เอาคำที่ต้องการ ให้ใช้เครื่องหมายลบ (-) หน้าคำ
- การระบุคำเป็นวลี ให้ใช้เครื่องหมายคำพูด
- การค้นหาโดยใช้คำหลายคำ ให้ใช้ OR เช่น “โลกร้อน” OR “เรือนกระจก”
- การค้นหาข้อความในเว็บนั้น ให้ใช้ site:url keyword
- การค้นหาเฉพาะประเภทไฟล์ ให้ใช้ filetype:PDF keyword
- ค้นหาคำที่ไม่รู้ในวลีนั้น ให้ใช้ *(ดอกจัน) เช่น A * History of Philosophy ได้ผลลัพธ์เป็น A Little History of Philosophy
- หาเว็บที่เกี่ยวข้อง ให้ใช้ related:url
- หาเฉพาะหัวข้อเรื่อง ให้ใช้ intitle:keyword
- ค้นหาโดยใช้ภาพ หากจาก <https://images.google.com> (ใช้ตรวจสอบหาต้นฉบับภาพได้)
- การแปลงหน่วย, แปลงค่าเงิน เช่น 100 USD to TH

ความเข้าใจและการสื่อสารยุคดิจิทัล

ทุกวันนี้ วิธีการสื่อสารของเรานั้นดูเหมือนจะไม่ใช้การโทรศัพท์หากันอีกต่อไป แต่กลายเป็นการส่งข้อความผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือที่เรียกว่า Social Network นั่นเอง ซึ่งแนวโน้มความนิยมใช้ Social Network ทำให้เห็นว่าสิ่งนี้จะกลายเป็นสื่อหลักในการสื่อสารอย่างแน่นอน เรียกว่าเป็น “ยุคของการแพร่หลายทางสังคมออนไลน์ (Social Ubiquity)” แต่การที่ผู้ใช้งาน Social Network มีโอกาสเผยแพร่ข้อมูลได้ง่าย รวมทั้งทุกคนสามารถใช้งานได้ ก็ทำให้ข้อมูลใน Social Network อาจจะเป็นข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ อีกทั้งมีโอกาสที่จะสูญเสียความเป็นส่วนตัวไปได้ ซึ่งวิธีป้องกันและระวังภัยต่างๆ ได้ ดังนี้

1. คิดให้รอบคอบก่อนโพสต์ข้อมูลใดๆ เพราะอย่าลืมว่าข้อมูลเหล่านี้จะเปิดเผยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการโพสต์ข้อมูลที่เสี่ยงก็อาจจะส่งผลร้ายต่อตัวเราเองก็เป็นได้
2. ใช้ความระมัดระวังในการคลิกลิงก์ต่างๆ ที่มาจากการแชร์หรือข้อความ หลีกเลี่ยงลิงก์แปลกปลอม หรือมาจากคนที่ไม่รู้จัก เพราะอาจเป็นลิงก์ที่นำไปสู่ไวรัส หรือช่องทางขโมยข้อมูลของเหล่าแฮกเกอร์

3. พิมพ์ที่อยู่ URL ของเว็บไซต์โซเชียลเน็ตเวิร์กนั้นๆ โดยตรง โดยบนเบราว์เซอร์ให้หลีกเลี่ยงการเข้าเครือข่ายทางสังคมผ่านทางคลิกลิงก์จากผลการค้นหา หรือจากอีเมล

4. คัดกรองคนที่ขอเป็นเพื่อน หรือขอเชื่อมโยงกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ของเรา หลีกเลี่ยงการตอบรับคนที่ไม่รู้จักกันมาก่อน เพราะผู้ไม่หวังดีอาจแฝงมากับคนที่ขอเข้ามาเป็นเพื่อนเรา

5. ตั้งค่าความเป็นส่วนตัว ผู้ให้บริการแต่ละรายจะกำหนดการตั้งค่าส่วนตัวไว้เพื่อไม่ให้ข้อมูล หรือสิ่งที่เราทำ หลุดออกไปยังคนที่ไม่พึงประสงค์

6. ไม่แสดงข้อมูลส่วนตัวที่เป็นความลับ เช่น บัตรประจำตัวประชาชน บัตรเครดิตลงในโซเชียลเน็ตเวิร์ก

7. ใช้วิจารณญาณอย่างสูงในการรับข่าวสาร และอย่าปักใจเชื่อข้อมูลที่เผยแพร่เข้ามาในทันที

8. ดูแลและควบคุมการใช้งานของบุตรหลานอย่างใกล้ชิด สอนให้เด็กรู้จักวิเคราะห์ข้อมูล และรู้จักเล่นอย่างถูกวิธี

ความปลอดภัยยุคดิจิทัล

โลกดิจิทัลได้เปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบันในหลายๆ ด้าน เช่น วิธีการติดต่อกับเพื่อนและคนรู้จัก การทำธุรกรรมทางการเงิน การซื้อขายสินค้า และการรับชมความบันเทิงต่างๆ แต่อย่างไรก็ตามโลกไซเบอร์ซึ่งรวมถึง อินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคมออนไลน์ โทรศัพท์มือถือ เกมออนไลน์ แอปพลิเคชัน และอื่นๆ ยังมีภัยคุกคามที่แฝงมากับความสะดวกสบายและความบันเทิงเหล่านั้นด้วย ดังนั้น เราจึงควรรู้จักปกป้องตัวตน Digital บนโลกออนไลน์ของเรา ได้ดังนี้

1. ตั้งรหัสผ่านที่เดายาก ไม่ใช่ซ้ำ และหมั่นเปลี่ยนอยู่เสมอ
2. หมั่น Update ระบบปฏิบัติการบนอุปกรณ์
3. หลีกเลี่ยงการใช้ Wi-Fi สาธารณะ
4. อย่าแชร์ทุกอย่างที่คิด ก่อนแชร์ให้คิดก่อนเสมอ
5. จัดบันทึกประวัติการใช้งานทางการเงิน
6. ตรวจสอบประวัติการใช้งานอินเทอร์เน็ตเสมอ
7. ใช้ระบบรักษาความปลอดภัยในทุกอุปกรณ์ที่เชื่อมต่อออนไลน์

ประโยชน์ต่อตนเอง

1. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ความรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และลดภาระงานที่ซ้ำซ้อน
2. ลดความผิดพลาด ช่วยประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย
3. สนับสนุนในด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. สามารถตัดสินใจ วางแผน และวิเคราะห์ข้อมูลในการทำงานได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ

ประโยชน์ต่อหน่วยงาน

1. เพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการให้บริการประชาชน ลดความซ้ำซ้อนและขั้นตอนที่ไม่จำเป็น

2. ช่วยในการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน ยืดหยุ่นและทันสมัย
3. เสริมสร้าง ความมั่นคงปลอดภัย ในการใช้เทคโนโลยี